

ВИДОВДАН

Епископ АРТЕМИЈЕ

Видовдан је у историји српској вододелница и мерило. Он дели нашу историју на догађаје „пре Косова“ и на догађаје „после Косова“. Овде реч „КОСОВО“ није географија већ идеологија и идеал. Идеал постављен пред српски народ у целини и пред сваког Србина понаособ још давне 1389 године.

Тада је Видовдан постао онтолошки најзначајнији датум у српској историји, догађај у коме је кулминирала сва наша историја од доласка на ову балканску ВЕТРОМЕТИНУ, с једне стране, и камен темљац на коме се градила сва наша историја од Косовске Битке па све до данас, с друге стране. Видовдан је постао сочиво које сабира у себи све што је светло, свето и честито било у нашем народу пре Косова, и које из себе шири и расипа светлосне, светлосне и честитотворне зраке на сав наш народ и на сву нашу историју после Косова.

Видовдан је зенит над нашим главама, али и темељ под нашим ногама. Видовдан је заиста Видов дан, када се јасно види и сагледава „ко је вера, а ко је невера“. То је вечито СРПСКО ОГЛЕДАЛО. Не дакле само оног првог Видовдана, него Свагдана кроз сву нашу историју. Видовдан је само друго име за целокупни ток наше историје, те је стога дан који непрекидно траје, дан без смираја сунца. Када сунце зађе том историјском ВИДОВДАНУ, заћи ће сунце и целом српском народу. И више нам се неће родити, јер неће бити Србина да би му се сунце наново родило. Управо зато што је Видовдан опредељење за „Царство Небеско“ не само Кнеза Лазара, него читавог српског народа до Косова и после Косова. Видовдан означава српску вечност у трајању. Без Видовдана нема нам „вида“ ни историјског ни духовног.

Свети Кнез Лазар је на Видовдан довео до врхунца светосавски идеал српског човека, испунио светосавско српско Јеванђеље, које сажето гласи: „Све за Христа, Христа низашта“. То је опредељење за „Царство Небеско“, за вечне духовне вредности: вечну истину, вечну правду, вечну наду, вечни живот.

Свети Кнез Лазар
(15. јун/28. јун)

Тропар, глас 3:

Красоту возжељев слави Божија,
во земњеј тому благоугодил јеси:
и поручениј ти талант
добрје воздјелав усугубил јеси.
о њемже и подвизавсја до крове,
отонудуже и мзду бољезнеј твојих
јакo мученик пријал јеси от Христа Бога:
јегоже моли спастисја,
појушчим тја Лазаре.

Тим вредностима је свети Кнез испуњавао свој земаљски живот, за те вредности га је

и положио. То су вредности за које вреди живети, али за које вреди и умрети када то затреба. Оне су важније и трајније од обичног, пролазног земаљског живота. То је светозазаревски завет и аманет сваком Србину. У њему се рађамо, у њему трајемо, и у њему умиремо. Ко друкчије мисли и умује, он је Србин само по биологији, не и по духу.

Србија и данас постоји и опстаје захваљујући оним Србима (ма колико малобројни били) који су Лазаревско опредељење учинили душом своје душе, срцем свога срца, зеницом свога ока. Како онда, тако и данас Видовдан је вододелница не само српске историје, него и самих Срба. И онда и сада Срби су се делили због Христа и Царства Небеског. Побеђивали су увек они који су били уз Христа и са Христом, макар оку „непристрасног“ историчара изгледало и друкчије.

Кнез Лазар и данас живи, јер његово опредељење живи и траје у душама милиона Срба који га верно следе попут косовских витезова. Нажалост, како оног првог Видовдана тако и данас, нису малобројни ни они Срби којима је више омилело „царство земаљско“. За такве ништа у нашој историји и у нашем народу (па ни сам тај народ) није толико свето да се не би могло продати, уновчити и издати. Као и за Вука Бранковића.

На Видовдан пре 616 година сви Срби су били на Косову Пољу, али нису сви били исте мисли и опредељења. Тако кроз целу нашу историју, тако и данас. Сви мисле о Косову, говоре о Косову, решавају проблем Косова, али Косово виде и доживљавају различито. Од Косова и око Косова људи се деле на два табора: једни Косово виде као пораз, други - као победу. Једни као догађај због кога смо пали у мрачно петвековно турско ропство, други - као догађај захваљујући коме смо то ропство издржали и преживели. Једни као „гробницу“ у којој су „сва наша надања закопана“, други - као извор свих узвишених стремљења и прегнућа у нашем народу.

Најзад, једни Косово виде као место на коме је читав један народ извршио масовно самоубиство, други - као жртвеник на коме је читав један народ колективно и свесно принео себе на жртву „царства ради небескога“, и тиме постао један крстоносни и мученички народ.

Откуд тако опречни и дијаметрално различити ставови о Косову у нашем народу?

На то питање постоји само један прави одговор: они су наслеђени од оног првог Видовдана. Тако је било и онда: једни су били уз Вука Бранковића, други - уз честитог Кнеза Лазара. Све је зависило, како онда тако и данас, од садржине и опредељења сваке душе. Је ли душа испуњена земљом и тежњом за „земаљским царством“, она Косово доживљава као пораз; је ли пак испуњена вечним вредностима и усмерена ка „царству небеском“ - она га доживљава као победу. За прве је Косово „нечувена трагедија“, јер, како вели свети Владика Николај, они говоре: „Косово је зауставило точак наше историје, уназадilo нас је. Да није било Косова, ми бисмо данас били велики народ“ (Еп. Ник., Косово и Видовдан, стр. 69). По светом пак Владици, „Баш нас је Косово учинило великим народом. Оно је наша народна Голгота, у исто време, наше народно васкрсење, духовно и морално“ (Исто).

Ко је у праву и где је истина?

Непогрешиви одговор дат је једном за увек још оног првог Видовдана. Јер, „ако је ко на Косову претрпео пораз“, вели опет Владика Николај, „претрпео га је велики

господин Вук Бранковић а не Кнез Лазар. Ко жртвује свој живот у једној борби за истину и правду Божију, жртвовао је највеће што је имао и могао, и - победио је. Макар битка технички била изгубљена, он остаје победилац. А пошто је сва српска војска на Косову Пољу пала - и то драговољно - за истину и правду Божију, то је она и победила" (Исто). То је мера и мерило за све оне наведене различите визије и ставове о Косову. Једни се сврставају под издајнички барјак Вука Бранковића, други - под Крсташ барјак Бошка Југовића и Кнеза Лазара. Једни Косово посматрају само телесним очима и мере материјалним вредностима, други - пробуђеним очима душе и мере га вечним вредностима. Ваистину, колико је душа претежнија од тела и тело од одела (Мт. 6, 25), толико је став оних других према Косову узвишенији од става оних првих. На Кнеза Лазара и његову војску преко шестстотина година лије се благослов целог народа, а на Вука Бранковића и његове следбенике - пада народна клетва.

Пример Кнеза Лазара буди у нама понос и одушевљење за исте идеале за које је он мученички пострадао, а пример Вука - изазива осећај стида и срама што се у нашем роду нашао и такав изрод.

Неко је негде рекао да смрт човека најчешће личи на његов живот. То подједнако важи како за велике праведнике, тако и за велике грешнике. Праведници „уснивају" у Господу („заспао је сном праведника", вели наш народ), док је „смрт грешника љута", јер „ко се маша ножа од ножа ће и погинути" (Мт. 26, 52). Живот Кнеза Лазара у многоме је личио животу највећих светитеља Божјих. По његовим биографима, као и по богослужбеним песмама, испеваним касније у његову част, он је био „благ, кротак, украшен незлобивошћу, истином и правдом". Био је „око слепима, нога хромима, потпора старима". Био је, како вели његов савременик патријарх Данило III, „од детињства много у свим добрим делима украшен, и свим врлинама показиваше се племенит, велеуман и мужаствен". Био је правичан и мудар владар, нежан и чедољубив отац, племенит и веран супруг. На свим пољима живота живео је и делао јеванђелски. Једном речју, он је у своје животу испунио у целини Јеванђеље Христово. Онда, никакво чудо што се у датом моменту доношења судбоносне одлуке приволео „Царству Небескоме". Јер само онај ко је у стању да живи царства ради небескога, може и умрети за „Царство Небеско". То Косовско, Видовданско, Лазаревско ОГЛЕДАЛО и данас је пред нама.

Ми се данас налазимо у сличном положају као и Свети Кнез Лазар оног првог Видовдана. И пред нашом генерацијом данашњих Срба стоји исто судбоносно питање: коме ћемо се царству приволети? Седамнаести март прошле 2004. године шта је био друго до „други српски Видовдан", најновије, али се не зна које по реду, масовно страдање Срба на Косову. То страдање траје и даље. Срби се поново сврставају у два табора, стају под два барјака. Они који подижу сидра своја, продају своја имања, куће, станове и одлазе са Косова - иду под барјак Вука Бранковића, продају и крчме српско Косово. Они пак, који одолевају и истрајавају „на страшном месту" јесу потомци и следбеници честитога Кнеза. Ово разврставање обухвата не само Србе на Косову и Метохији, него свуда, ма где се налазили. Пред сваким Србином, ма на ком месту живео, ма на каквом положају био, стоји видовданско огледало. Њему се поставља вечно лазаревско питање: „коме ће се царству приволети"? Доприноси ли опстанку Срба на Косову и Метохији на ма који начин (речју, делом, жељом, молитвом) он се уписује у Лазарев табор. Доприноси ли пак, опет на ма који начин, (гласом, пристанком, потписом, изјавом) нестанку Срба са Косова, он је зајдено са Вуком Бранковићем иза „Голеша Планине".

Док је времена, загледајмо се добро у то огледало, препознајмо себе на којој смо

страни, ревидирајмо свој став док „времена има“, јер иде ноћ када нико неће моћи делати, ноћ после које нема сванућа.

2005. год. Епископ АРТЕМИЈЕ

Видовдан - Ман. Грачаница